

УДК 338.48:656.2(043.5)

*А. В. Марценюк,
д. е. н., доцент, професор кафедри економіки та менеджменту,
Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна
ORCID ID: 0000-0003-4121-8826*

*Г. В. Грабовська,
головний фахівець-заступник начальника відділу матеріалів інфраструктури
Департаменту з планування та очікуваної вартості у сфері закупівель АТ "Укрзалізниця",
магістрант, Дніпровський національний університет залізничного транспорту
імені академіка В. Лазаряна
ORCID ID: 0000-0003-3626-8191*

DOI: 10.32702/2306-6806.2020.3.37

СТРАТЕГІЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПАСАЖИРСЬКИХ КОМПАНІЙ

L. Martseniuk,

*Doctor of Economic Sciences, Associated Professor, Dnipro National University of Railway Transport
named after Academician V. Lazaryan, Dnipro, Ukraine*

G. Grabovska,

master of Dnipro National University of Railway Transport named after Academician V. Lazaryan, Dnipro, Ukraine

STRATEGY FOR INNOVATIVE DEVELOPMENT PASSENGER COMPANIES

У статті розроблено стратегію інноваційного розвитку пасажирських компаній, яка базується на комплексі впорядкованих регулюючих аналітичних і управлінських заходів, спрямованих на формування декомпенсаційних регуляторів зменшення або усунення наслідків негативного впливу дестабілізуючих факторів зовнішнього оточення та внутрішнього середовища діяльності пасажирських компаній, що дозволить адаптувати сучасні інноваційні розробки туристичної галузі для розвитку залізничного туризму і отримати соціально-економічний ефект від реалізації певних заходів інноваційного розвитку пасажирських компаній.

Розроблена стратегія інноваційного розвитку пасажирських компаній складається з таких етапів: підготовчо-організаційного (визначення основних орієнтирів інноваційного розвитку пасажирських компаній шляхом організації залізничного туризму та визначення стратегічних рівнів інноваційного розвитку пасажирських компаній шляхом організації залізничного туризму); змістовного (формування збалансованої системи стратегічних цілей і задач інноваційного розвитку пасажирських компаній шляхом організації залізничного туризму, визначення стратегій інноваційного розвитку пасажирських компаній шляхом організації залізничного туризму); контрольно-реалізаційного (вибір методів та реалізація стратегій інноваційного розвитку пасажирських компаній шляхом організації залізничного туризму).

At present the railway transport activity is declined, because there are not enough investments for its activity. But the oligarchs and sponsors of our country accumulated lot of money that can be invested in the development of passenger transportations. They do not wish to invest in old technologies that do not allow them to profit, but they will be pleased to invest in new activities — high-speed traffic, tourist traffic and other activities.

The strategy of innovative development of passenger companies is developed in the article, which is based on a set of ordered regulatory analytical and management measures. These measures are aimed at the formation of decompensation regulators to reduce or eliminate the consequences of the negative impact of destabilizing factors of the external environment and the internal environment of the activity of passenger companies. It will allow to adapt modern innovative developments of the tourism industry for the development of railway tourism and to gain socio-economic effect from the implementation of certain measures of innovative development of passenger companies.

The developed strategy of innovative development of passenger companies consists of the following stages: preparatory-organizational (defining the main orientations of innovative development of passenger companies through the organization of railway tourism and determining the strategic levels of innovative development of passenger companies through the organization of railway tourism); meaningful (formation of a balanced system of strategic goals and tasks of innovative development of passenger companies through the organization of

railway tourism, definition of strategies for innovative development of passenger companies through the organization of railway tourism); control and implementation (choice of methods and implementation of strategies for innovative development of passenger companies through the organization of railway tourism).

In this, the topicality of the problems of railway usage is substantiated in its aspect as an important component of the tourism potential. The safety and reliability, convenience and comfort, economical and ecological advantages are underlined as significant properties of the railway transport. Moreover, nowadays the tasks of constructing new railway tourism routes are attractive for all the stakeholders (tourists, enterprises, tourism businesses, state).

Ключові слова: залізничний туризм, пасажирські перевезення, інноваційний розвиток залізничного транспорту, стратегія інноваційного розвитку пасажирських компаній.

Key words: railway tourism, passenger transportation, innovative development of railway transport, strategy of innovative development of passenger companies.

ВСТУП

Реалізація стратегії інноваційного розвитку пасажирських компаній шляхом організації залізничного туризму потребує залучення інвестицій. Джерелами інвестування можуть виступати власні кошти компанії, залучені фінансові ресурси та безоплатні чи благодійні внески.

Пасажирські компанії повинні мати добре обгрунтовану стратегію інноваційного розвитку, сутність якої полягає у формуванні заходів щодо адаптування до передбачених та непередбачених обставин.

Тенденції сучасного розвитку економічної ситуації характеризуються високим динамізмом, активізацією структурних зрушень та загостренням конкурентної боротьби. Процеси у зовнішньому середовищі набувають ознак комплексності, взаємодоповнюваності та взаємопричинності.

Отже, усі ці факти зумовлюють необхідність наукового пошуку креативних механізмів і методів стратегічного інноваційного розвитку пасажирських компаній шляхом організації залізничного туризму, основою якою є інноваційність компаній, що передбачає врахування впливу і взаємозв'язку між факторами внутрішнього та зовнішнього середовища й обов'язково задоволення попиту споживачів.

АНАЛІЗ ПУБЛІКАЦІЙ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ ІНШИХ НАУКОВЦІВ З ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інновація виникає як наслідок використання результатів наукових досліджень і розробок, спрямованих на удосконалення процесу виробничої діяльності, економічних, правових і соціальних відносин у галузі науки, культури, освіти, в інших сферах діяльності суспільства. Цей термін може мати різні значення в різних контекстах, їхній вибір залежить від конкретних цілей виміру чи аналізу [1].

Відповідно до Закону України "Про інноваційну діяльність", інновації — це новостворені (застосовані) і (або) удосконалені конкурентноспроможні технології, продукція чи послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного чи іншого характеру, що істотно поліпшують структуру і якість виробництва і (або) соціальної сфери.

О.Г. Кірдіна [2, с. 126] пропонує розглядати інновацію на залізничному транспорті як реалізований пріоритетний напрям розвитку залізничної галузі, що є результатом науково-творчого пошуку суб'єктів галузі, який приводить до отримання принципово нових (відсутніх раніше) результатів різного характеру (технічних, організаційних, технологічних, фінансових та ін.) та корисності внаслідок використання.

Інноваційна діяльність на залізничному транспорті — це комплексний процес створення нових або удосконалення існуючих транспортних послуг (товарів) на основі розробки, впровадження прогресивних техніко-техно-логічних, організаційно-економічних та управлінських рішень, комерціалізації сучасних споживчих

форм; охоплює етапи життєвого циклу товару (послуг) від зародження ідеї і до впровадження інновацій у виробництво [3].

Інноваційна діяльність на залізничному транспорті має власну специфіку, зумовлену специфікою самої галузі, її капіталомісткістю, інерційністю, повільною окупністю інвестицій тощо. На залізничний транспорт припадає більше половини всього вантажообігу, тому з розвитком залізниць пов'язані інші галузі економіки. Крім того, залізничний транспорт є досить матеріаломісткою та енерговитратною галуззю, де впровадження інновацій з метою економії витрат може дати значний ефект насамперед у масштабі країни.

Законодавчі основи розвитку залізничного транспорту України визначені в Національній транспортній стратегії України на період до 2030 року [4] та в Стратегії розвитку ПАТ "Укрзалізниця" на 2017—2021 роки [5]. Зазначимо, що в них взагалі немає слова "інновація", але наведені напрями розвитку, які неможливо реалізувати без впровадження інновацій.

Останніми роками на залізничному транспорті інноваційна діяльність спрямовується на впровадження інформаційних технологій, логістичних принципів організації перевезень, нових видів сервісного обслуговування з наданням комплексу супутніх робіт, що має на меті створення транспортних послуг високої якості та нових споживчих характеристик. серед основних напрямів інновацій на залізничному транспорті автор виділяє наступні: організаційно-управлінські (реструктуризація управлінського апарату), безпосередньо виробничі (модернізація рухомого складу та інфраструктури, організація нових форм та методів обслуговування тощо) та товарні (створення товару ринкової новизни) [3].

Проблеми інноваційної діяльності на залізничному транспорті досліджують вітчизняні та закордонні вчені. Зокрема В.А. Дикань та В.О. Зубенко, монографію яких [6] присвячено забезпеченню ефективності інноваційної діяльності підприємств залізничного транспорту; В.А. Дикань, О.Г. Кірдіна, І.А. Назаренко, Ю.М. Уткіна, у праці яких [7] розглянуто питання економіки та організації інноваційної діяльності на залізничному транспорті; Є.М. Сич та В.П. Ільчук розробили концепцію інноваційно-інвестиційного розвитку залізничного транспорту [3; 8]; О.Г. Кірдіна розглядає концептуальні основи інвестиційно-інноваційного розвитку залізничного комплексу та розробила концепцію управління інвестиційно-інноваційним потенціалом залізничного транспорту України [9—11]; О.Г. Дейнека у своїх працях аналізує інноваційно-інвестиційні підходи до розвитку галузі залізничного транспорту [12 та ін.]; Т.І. Дем'яненко, у дисертації якої розроблено методичний підхід до оцінки інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств залізничного транспорту та стратегію адаптивного управління ним [13]; А.А. Калініченко, дисертація якої присвячена проблемам підвищення інвестиційно-інноваційного потенціалу промислових підприємств

залізничного транспорту в умовах інтеграційних процесів [14]; М.В. Корінь, яка запропонувала економічний механізм забезпечення інноваційного розвитку залізничного транспорту [15] та інші.

Але на сьогодні в літературі обмежено кількість досліджень, присвячених інноваційному розвитку залізничної пасажирської компанії в плані розвитку залізничного туризму. Отже, актуальним та своєчасним є розроблення Стратегії інноваційного розвитку пасажирських компаній шляхом організації залізничного туризму на основі аналізу досліджень інших вітчизняних та закордонних науковців у напрямках "інноваційний розвиток підприємств залізничного транспорту" та "інноваційний розвиток пасажирських перевезень залізничним транспортом".

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є розробка стратегії інноваційного розвитку пасажирських компаній, яка базується на комплексі впорядкованих регулюючих аналітичних і управлінських заходів, спрямованих на формування декомпенсаційних регуляторів зменшення або усунення наслідків негативного впливу дестабілізуючих факторів зовнішнього оточення та внутрішнього середовища діяльності пасажирських компаній, що дозволить адаптувати сучасні інноваційні розробки туристичної галузі для розвитку залізничного туризму і отримати соціально-економічний ефект від реалізації певних заходів інноваційного розвитку пасажирських компаній.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Сучасний стан діяльності пасажирських компаній потребує постійного їх розвитку, що характеризується переосмисленням традиційних підходів і впровадженням інноваційних методик щодо управління системами на різних рівнях.

У розробках науковців основним пріоритетним напрямом розвитку пасажирських компаній було вимірювання ефективності фінансових показників їх діяльності.

Сьогодення вимагає від сучасного управління пасажирськими компаніями переосмислення основних факторів розвитку, а саме: продукування креативних управлінських рішень, які спрямовані на адаптування до мінливих умов зовнішнього середовища, постійного попиту на інноваційні види продукції та послуг, завоювання нових ринків та підвищення конкурентоспроможності.

Досягнення інноваційного розвитку пасажирських компаній полягає у системному поєднанні:

соціально-економічних процесів (формування механізму сукупності концептуально взаємопов'язаних інноваційних управлінських рішень, спрямованих постійне врахування політичних, економічних, соціальних, організаційних та інших чинників для проведення соціально-економічної політики в межах чинного законодавства та обов'язково з урахуванням вимог ринку);

мотиваційних процесів (головним фактором, який забезпечує інноваційний розвиток пасажирських компаній, є оптимізація системи мотивації персоналу. Підвищення рівня інноваційного розвитку пасажирських компаній можна отримати орієнтуючись саме на людський фактор, та спрямувати увагу на підвищення ефективності праці. Тому фактори, пов'язані із забезпеченням інноваційний розвиток пасажирських компаній за допомогою мотивації персоналу, набувають у перманентних умовах особливої актуальності);

організаційних процесів (впровадження інформаційних та комунікаційних технологій в діяльність пасажирських компаній послаблює їх інноваційний розвиток, спрямовує на пошук та продукування інноваційних напрямів організаційного, що основою для перебудови своєї діяльності. В сучасних умовах господарювання пріоритетним є задоволення інтересів споживачів, що змушує пасажирські компанії постійно змінювати свій організаційний рівень, спрямований на підвищення рівня

сервісу та якості продукції і послуг, формування конкурентоспроможного рівня цін та ін.);

правових процесів (правове регулювання інноваційного розвитку пасажирських компаній є загальною проблемою, це свідчить про необхідність самостійного формування правового забезпечення. Перед керівництвом пасажирських компаній постають такі основні завдання формування нової системи відносин; формування загальних елементів інфраструктури; сприяння становленню їх інноваційного розвитку. Формування правових процесів інноваційного розвитку пасажирських компаній вимагає чіткого ініціювання, регулювання та підтримки з боку держави);

інших процесів інноваційного розвитку пасажирських компаній (сучасні умови популяризують туризм серед населення та зумовлюють визначальну роль та місце інноваційного розвитку пасажирських компаній у забезпеченні їх конкурентоспроможності, створюючи реальні можливості інтеграції до світової транспортної системи. Реалізація інноваційного розвитку пасажирських компаній надасть змогу модернізувати транспортну систему та підвищити рівень функціонування; підвищити рівень безпеки; ефективно використовувати потенціал пасажирських компаній).

Під час формування механізму інноваційного розвитку пасажирських компаній необхідно враховувати якісні та кількісні характеристики, а саме: орієнтованість (на попит споживачів та вимог ринків); інтегрованість (взаємозближення та утворення взаємозв'язків); адекватність (відповідність вимогам ринків та споживачів); стратегічність (довгострокове планування інноваційного розвитку пасажирських компаній); адаптивність (приспосовування до перманентних змін зовнішнього та внутрішнього середовища).

Розроблений механізм формує цілі, принципи, способи управління об'єктами й процесами, якісні та кількісні характеристики яких забезпечують орієнтованість, інтегрованість, адекватність, стратегічність, адаптивність. Це дозволяє розробити стратегічно орієнтовані напрями розвитку залізничного туризму та забезпечити векторально-оптимальні сценарії функціонування пасажирських компаній.

У системі управління пасажирськими компаніями існують принципи, які використовуються не тільки для підтримки діяльності на відповідному рівні, а й для постійного прогресивного розвитку, насамперед шляхом розробки й реалізації стратегії їх інноваційного розвитку.

У сучасних умовах господарювання керівництво пасажирських компаній повинно постійно продукувати управлінські рішення щодо інноваційного розвитку з урахуванням зростаючої нестабільної ситуації зовнішнього середовища, постійної "боротьби" з конкурентами та з урахуванням змін внутрішнього середовища, шляхом формування сукупності перспективних планів і завдань, які необхідно виконати для досягнення поставлених цілей.

На основі цього розроблено стратегію інноваційного розвитку пасажирських компаній (рис. 1), сутність якої полягає у формуванні комплексу впорядкованих регулюючих аналітичних і управлінських заходів спрямованих на генерування декомпенсаційних регуляторів зменшення або усунення наслідків негативного впливу дестабілізуючих факторів зовнішнього оточення та внутрішнього середовища діяльності пасажирських компаній за результатами визначення рівня сприйняття інноваційності пасажирськими компаніями.

Це зумовлює необхідність визначення соціально-економічних передумов розвитку залізничного туризму та дозволяє перманентно оцінювати інноваційну активність пасажирських компаній у часі та просторі на різних стадіях життєвого циклу компанії та адаптувати сучасні інноваційні розробки туристичної галузі з метою розвитку залізничного туризму.

Розроблена стратегія інноваційного розвитку пасажирських компаній шляхом організації залізничного

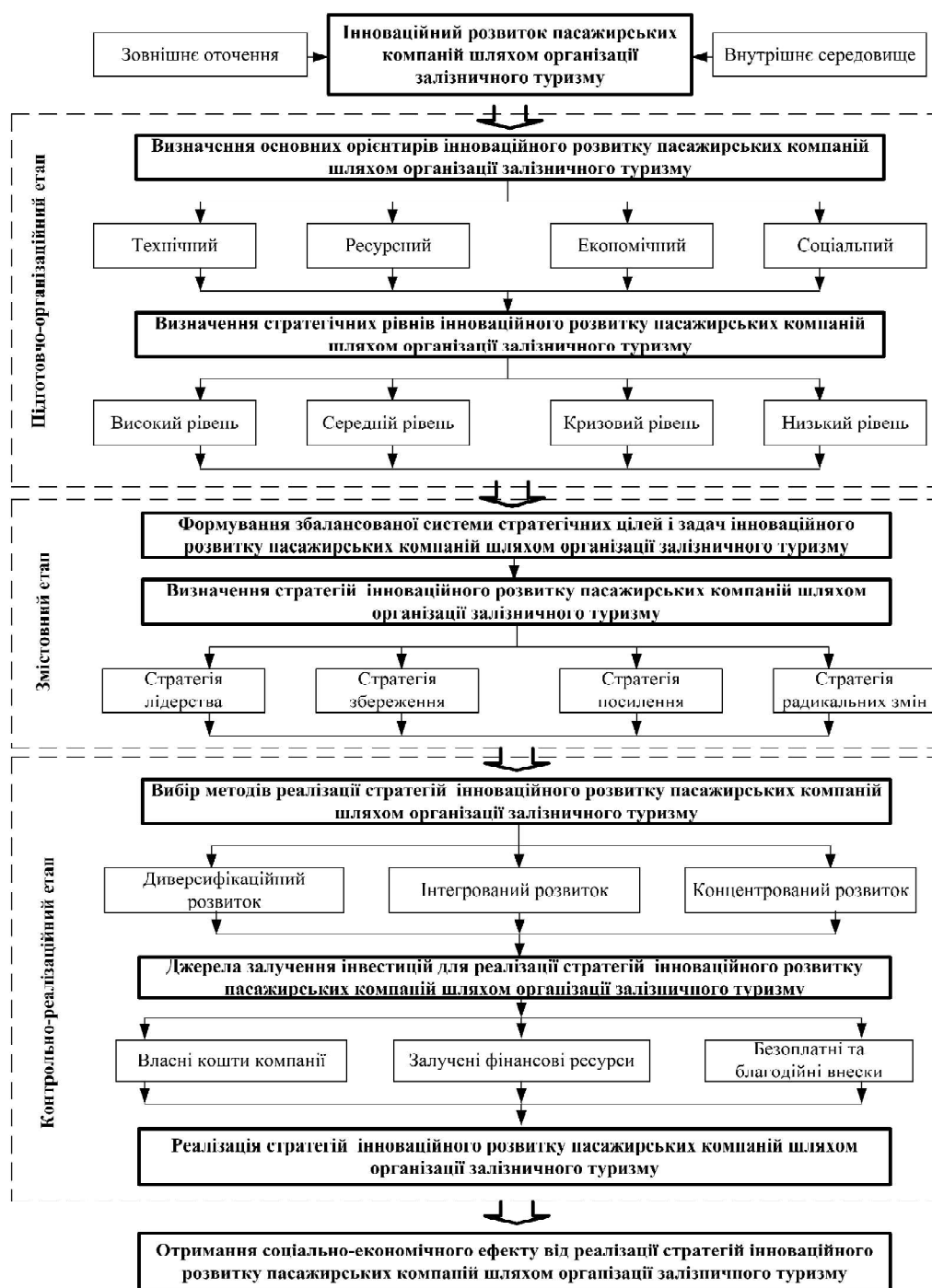

Рис. 1. Стратегія інноваційного розвитку пасажирських компаній шляхом організації залізничного туризму

туризму складається з таких етапів: підготовчо-організаційного; змістовного; контрольно-реалізаційного.

Сутність підготовчо-організаційного етапу полягає у визначенні основних орієнтирів інноваційного розвитку пасажирських компаній шляхом організації залізничного туризму з урахуванням технічного стану, ресурсних можливостей, економічних показників та обов'язкової оцінки соціальної складової. Визначення стратегічних рівнів інноваційного розвитку пасажирських компаній шляхом організації залізничного туризму повинно визначати рівень розвитку, а саме: високий; середній; кризовий та низький.

Змістовний етап полягає у формуванні збалансованої системи стратегічних цілей і задач інноваційного розвитку пасажирських компаній шляхом організації залізничного туризму та визначенні стратегій інноваційного розвитку пасажирських компаній шляхом

організації залізничного туризму, а саме:

стратегія лідерства яка є важливим захистом від впливу конкурентних сил включає в себе оцінку сил конкурентів, оцінку сили покупців, оцінку сили постачальників, оцінку сили потенційних учасників ринку низькі витрати діючого підприємства є серйозним бар'єром для входу в галузь;

стратегія збереження конкурентних позицій, стану ринку, матеріального стану, рівня життя населення тощо;

стратегія посилення включає в себе розробку заходів щодо посилення конкурентних позицій на ринку шляхом інноваційного розвитку пасажирських компаній, організація залізничного туризму, як одного з пріоритетних напрямів, задоволення потреб споживачів тощо, така стратегія вимагає великих маркетингових зусиль;

стратегія радикальних змін полягає в розробці довгострокових заходів які пов'язані зі структурними перетвореннями. Ця стратегія формується тоді, коли пасажирська компанія не змінює галузь, але проводиться її розділення або об'єднання з іншою аналогічною компанією.

Контрольно-реалізаційний етап полягає у виборі методів та реалізація стратегій інноваційного розвитку пасажирських компаній шляхом організації залізничного туризму:

диверсифікаційний розвиток діяльності пасажирських компаній, пов'язаний із збільшенням діапазону видів та розширенням нових сфер діяльності,

розширенням асортименту послуг тощо;

інтегрований розвиток пасажирських компаній полягає у зменшенні невизначеності у постачанні і збуті; поліпшенні можливостей впровадження інновацій; зниження витрат та ін.;

концентрований (інтенсивний) розвиток пасажирських компаній полягає у подальшому розвитку компанії, що забезпечується за рахунок поліпшення діяльності в рамках освоєного ринку функціонування.

ВИСНОВКИ

Тенденції сучасного розвитку економічної ситуації характеризуються високим динамізмом, активізацією структурних зрушень та загостренням конкурентної боротьби. Процеси у зовнішньому середовищі набувають ознак комплексності, взаємодоповнюваності та взаємопричинності. Внаслідок цього пасажирські ком-

панії повинні мати добре обґрунтовану стратегію інноваційного розвитку, сутність якої полягає у формуванні заходів щодо адаптування до передбачених та непередбачених обставин, які можуть виникнути в майбутньому.

Розроблено стратегію інноваційного розвитку пасажирських компаній, сутність якої полягає у формуванні комплексу впорядкованих регулюючих аналітичних і управлінських заходів, спрямованих на генерування декомпенсаційних регуляторів зменшення або усунення наслідків негативного впливу дестабілізуючих факторів зовнішнього оточення та внутрішнього середовища діяльності пасажирських компаній за результатами визначення рівня сприйняття інноваційності пасажирськими компаніями. Це зумовлює необхідність визначення соціально-економічних передумов розвитку залізничного туризму та дозволяє перманентно оцінювати інноваційну активність пасажирських компаній у часі та просторі на різних стадіях життєвого циклу компаній.

Література:

1. Економіка і організація інноваційної діяльності на залізничному транспорті: навч. посіб. / В.Л. Дикань, О.Г. Кірдіна, І.Л. Назаренко, Ю.М. Уткіна; під ред. В.Л. Диканя. Харків: УкрДАЗТ, 2014. 225 с.
2. Кірдіна О.Г. Інновації на залізничному транспорті та рівні їх корисності // Економіка транспортного комплексу. 2010. Вип. 15. С. 124—130.
3. Сич Є.М., Ільчук В.П. Інноваційно-інвестиційний розвиток залізничного транспорту. Київ: Логос, 2002. 256 с.
4. Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80>
5. Оприлюднено основні аспекти стратегії розвитку ПАТ "Укрзалізниця" на 2017—2021 роки [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://agrecua.com/oprilyudneno-osnovni-aspekti-strategiyi-rozvitku-pat-ukrzhaliznitsya-na-2017-2021-roki>
6. Дикань В.Л., Зубенко В.О. Забезпечення ефективності інноваційної діяльності підприємств залізничного транспорту: монографія. Харків: УкрДАЗТ, 2008. 194 с.
7. Економіка і організація інноваційної діяльності на залізничному транспорті: навч. посіб. / В.Л. Дикань, О.Г. Кірдіна, І.Л. Назаренко, Ю.М. Уткіна; під ред. В.Л. Диканя. Харків: УкрДАЗТ, 2014. 225 с.
8. Ільчук В.П. Інноваційно-інвестиційні системи залізничного транспорту: становлення та розвиток. Київ: Логос, 2004. 381 с.
9. Кірдіна О.Г. Інновації на залізничному транспорті та рівні їх корисності // Економіка транспортного комплексу. 2010. Вип. 15. С. 124—130.
10. Кірдіна О.Г. Методологічні аспекти інвестиційно-інноваційного розвитку залізничного комплексу України як складової національного господарства: автореф. дис. ... д-ра екон. наук (08.00.03 — економіка та управління національним господарством). Харків: УкрДАЗТ, 2011. 36 с.
11. Кірдіна О.Г. Методологічні аспекти інвестиційно-інноваційного розвитку залізничного комплексу України: монографія. Харків: УкрДАЗТ, 2011. 312 с.
12. Дейнека О.Г. Інноваційно-інвестиційні підходи до розвитку галузі залізничного транспорту // Вісник економіки транспорту і промисловості: зб. наук. праць. Харків: УкрДАЗТ, 2008. № 22. С. 54—55.
13. Дем'яненко Т.І. Адаптивне управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємств залізничного транспорту: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Укр. держ. акад. заліз. трансп. Харків, 2013. 230 с.
14. Калініченко Л.Л. Підвищення інвестиційно-інноваційного потенціалу промислових підприємств залізничного транспорту в умовах інтеграційних процесів:

автореф. дис. ... канд. екон. наук за спеціальністю 08.00.03 — економіка та управління національним господарством. Харків: УкрДАЗТ, 2008. 23 с.

15. Корінь М.В. Економічний механізм забезпечення інноваційного розвитку залізничного транспорту // Зб. наук. пр. Держ. екон.-технол. ун-ту трансп. Сер. Економіка і управління. Київ, 2012. Вип. 20. С. 112—117.

References:

1. Dykan', V.L. Kirdina, O.H. Nazarenko, I.L. and Utkina, Yu.M. (2014), *Ekonomika i orhanizatsiia innovatsijnoi diial'nosti na zaliznychnomu transporti* [Economy and organization of innovative activity on the railway transport], UkrDAZT, Kharkiv, Ukraine.
2. Kirdina, O.H. (2010), "Innovation in rail transport and their usefulness", *Ekonomika transportnoho kompleksu*, vol. 15, pp. 124—130.
3. Sych, Ye.M. and Il'chuk, V.P. (2002), *Innovatsijno-investytsijnyj rozvytok zaliznychnoho transportu* [Innovation and investment development of railway transport], Lohos, Kyiv, Ukraine.
4. Cabinet of Ministers of Ukraine (2018), Resolution "On approval of the National Transport Strategy of Ukraine for the period up to 2030", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80> (Accessed 25 Feb 2020).
5. AGRECA (2017), "The main aspects of the development strategy of PJSC "Ukrzaliznytsia" for 2017—2021 are published", available at: <https://agrecua.com/oprilyudneno-osnovni-aspekti-strategiyi-rozvitku-pat-ukrzhaliznitsya-na-2017-2021-roki> (Accessed 25 Feb 2020).
6. Dykan', V.L. and Zubenko, V.O. (2008), *Zabezpechennia efektyvnosti innovatsijnoi diial'nosti pidpriemstv zaliznychnoho transportu* [Ensuring efficiency of innovative activity of railway transport enterprises], UkrDAZT, Kharkiv, Ukraine.
7. Dykan', V.L. Kirdina, O.H. Nazarenko, I.L. and Utkina, Yu.M. (2014), *Ekonomika i orhanizatsiia innovatsijnoi diial'nosti na zaliznychnomu transporti* [Economy and organization of innovative activity in the railway transport], UkrDAZT, Kharkiv, Ukraine.
8. Il'chuk, V.P. (2004), *Innovatsijno-investytsijni systemy zaliznychnoho transportu: stanovlennia ta rozvytok* [Railway transport innovation and investment systems: formation and development], Lohos, Kyiv, Ukraine.
9. Kirdina, O.H. (2010), "Innovation in rail transport and their usefulness", *Ekonomika transportnoho kompleksu*, vol. 15, pp. 124—130.
10. Kirdina, O.H. (2011), "Methodological aspects of investment and innovative development of the railway complex of Ukraine as a component of the national economy", Ph.D. Thesis, Economy, UkrDAZT, Kharkiv, Ukraine.
11. Kirdina, O.H. (2011), *Metodolohichni aspekty investytsijno-innovatsijnoho rozvytku zaliznychnoho kompleksu Ukrainy* [Methodological aspects of investment and innovation development of the railway complex of Ukraine], UkrDAZT, Kharkiv, Ukraine.
12. Dejneka, O.H. (2008), "Innovation and investment approaches to the development of the railway industry", *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti: zb. nauk. prats'*. Kharkiv: UkrDAZT, vol. 22, pp. 54—55.
13. Dem'ianenko, T.I. (2013), "Adaptive management of innovation and investment development of railway enterprises", Abstract of Ph.D. dissertation, Economy, Ukr. derzh. akad. zalizn. transp. Kharkiv, Ukraine.
14. Kalinichenko, L.L. (2008), "Increasing the investment and innovation potential of railway undertakings in the context of integration processes", Ph.D. Thesis, Economy, KharDAZT, Kharkiv, Ukraine.
15. Korin', M.V. (2012), "Economic mechanism for providing innovative development of railway transport", *Zb. nauk. pr. Derzh. ekon.-tekhno. un-tu transp. Ser. Ekonomika i upravlinnia*, vol. 20, pp. 112—117.

Стаття надійшла до редакції 05.03.2020 р.